

Domy jednorodzinne w Polsce. Źródła grzewcze, stan energetyczny, priorytety inwestycyjne

[SKRÓT RAPORTU]

Od 2014 roku liczba używanych w Polsce „kopciuchów” spadła o około 850 tys. sztuk. Takie kotły wciąż dymią jednak w prawie 3 milionach domów. Stan energetyczny budynków jest nadal zły. Bardzo niska jest świadomość wymogów wprowadzanych przez uchwały antysmogowe. Tylko 14 proc. pytanych wie, kiedy zacznie obowiązywać zakaz używania starych pieców. To najważniejsze ustalenia nowego raportu Instytutu Ekonomii Środowiska i Polskiego Alarmu Smogowego.

Raport z badań, które przeprowadzono pod koniec 2020 roku, opisuje stan budynków jednorodzinnych w Polsce, a także świadomość ich właścicieli. Opisano w nim nie tylko to, czym Polacy ogrzewają domy i w jaki sposób je ocieplają, ale też co wiedzą o uchwałach antysmogowych, programach dotacyjnych oraz to, jakie remonty planują przeprowadzić.

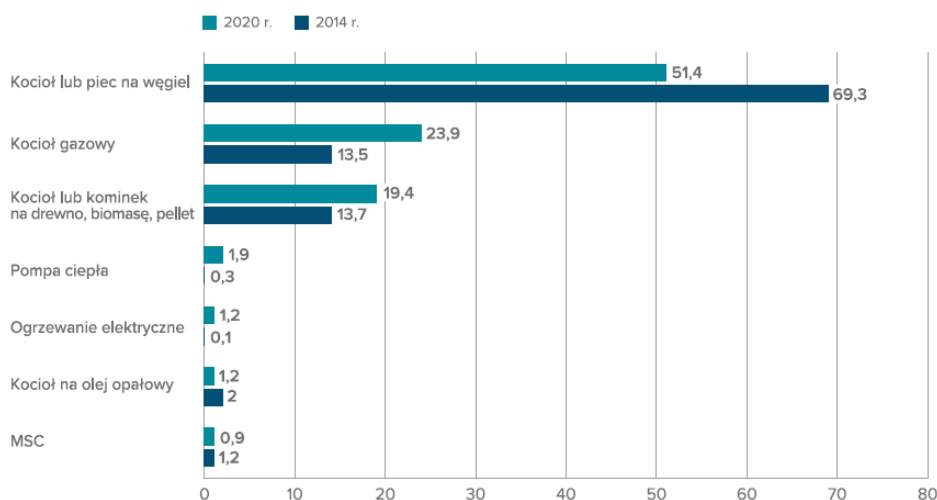
- W porównaniu z 2014 r. liczba tzw. „kopciuchów”, a więc pozaklasowych kotłów spadła o około 850 000. Wciąż jednak niemal 3 miliony domów jednorodzinnych ogrzewanych jest za pomocą urządzeń emitujących znaczne ilości zanieczyszczeń, które nie spełniają wymogów uchwał antysmogowych.
- Coraz mniej osób ogrzewa węglem – w porównaniu z 2014 r. odsetek takich gospodarstw domowych spadł z 69% do 51%. Wzrosła liczba gospodarstw domowych ogrzewanych gazem, z 14% do 24%.
- Ponad połowa Polaków (55%) jest nieświadoma istnienia zakazu użytkowania starych kotłów, a jedynie 14% jest w stanie podać termin wejścia w życie takiego zakazu.

Struktura źródeł grzewczych

Główne źródło grzewcze w postaci kotła węglowego deklaruje 51% badanych właścicieli budynków jednorodzinnych. W 2014 roku analogiczny odsetek wyniósł 69%, należy więc odnotować znaczny spadek udziału tego typu urządzeń w strukturze głównych źródeł ciepła. To daje nadzieję na powolną modernizację tego sektora budownictwa.

WYKRES 3

STRUKTURA ŹRÓDEŁ GRZEWCZYCH W BUDOWNICTWIE JEDNORODZINNYM W 2020 I 2014 R. [%]

Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010, 2014 r. CATI N=500; 100% – wszyscy badani.

Źródła ciepła wykorzystywane w polskich domach w ujęciu ilościowym pokazuje poniższa tabela. Widać w niej także spadek liczby kotłów zasypowych. W porównaniu z poprzednim badaniem – i to pomimo zwiększenia się liczby domów – **ubyło około 850 tysięcy takich urządzeń.**

TABELA 2

STRUKTURA ILOŚCIOWA BUDYNKÓW JEDNORODZINNYCH ZE WZGLĘDU NA ŹRÓDŁA GRZEWCZE W 2014 I 2020 R.

WSZYSTKIE BUDYNKI JEDNORODZINNE	BADANIA 2014 r.		BADANIA 2020 r.	
	UDZIAŁ	LICZBA BUDYNKÓW W 2014 r.	UDZIAŁ	LICZBA BUDYNKÓW W 2020 r.
	100%	5 000 000	100%	5 500 000
Kotły węglowe zasypowe	61,2%	3 060 000	36,6%	2 013 000
Kotły gazowe	13,6%	680 000	23,9%	1 314 500
Kotły węglowe/pelletowe automatyczne	8,2%	410 000	18,5%	1 017 500
Kotły zasypowe na biomase i drewno, kominki	13,6%	680 000	15,8%	869 000
MSC, ogrzewanie elektryczne, kotły olejowe, pompy ciepła, inne	3,4%	170 000	5,2%	286 000

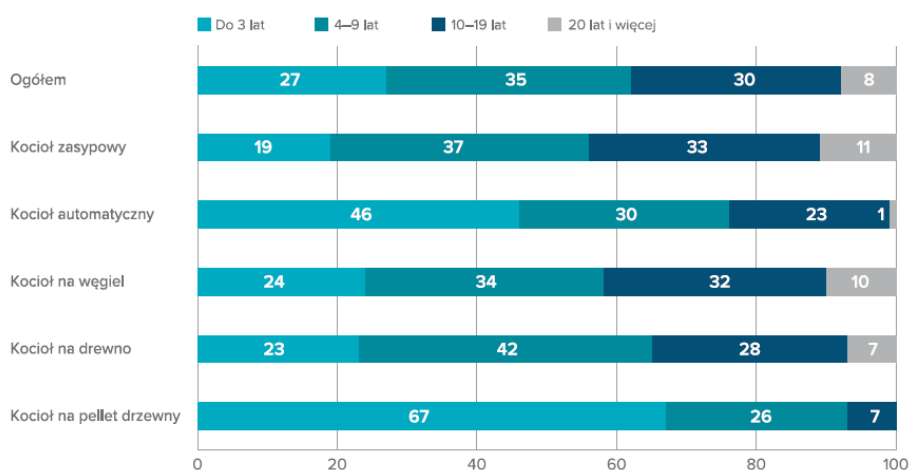
Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 2014 r. CATI N=500; 100% – wszystkie budynki.

Charakterystyka kotłów na paliwa stałe

Wśród kotłów węglowych i na biomasę nadal zdecydowaną większość stanowią kotły zasypowe z ręcznym załadunkiem. Ich udział sięga 75%. Należy jednak odnotować, że struktura ta ulega stopniowym przeobrażeniom na korzyść kotłów automatycznych. W wynikach badań z 2014 roku ich udział kształtował się bowiem na poziomie zaledwie 12%, aby w 2017 roku wzrosnąć do 18% i w 2020 roku osiągnąć niemal 25%. Średni wiek zasypowego kotła na węgiel to prawie 10 lat.

WYKRES 7

WIEK KOTŁÓW WEDŁUG TYPÓW URZĄDZEŃ [%]

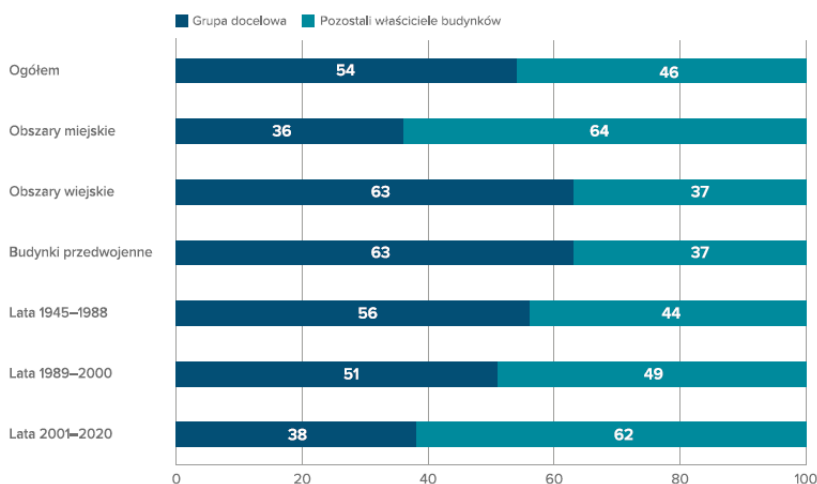

Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 100% – użytkownicy kotłów na węgiel/drewno/pellet.

Co ważne – aż 54 proc. kotłów w polskich domach to urządzenia kwalifikujące się do wymiany ze względu na zbyt wysokie emisje zanieczyszczeń i niespełnianie wymogów uchwał antysmogowych. Najwięcej jest ich w domach starszych i znajdujących się na terenach wiejskich.

WYKRES 9

UDZIAŁ SEGMENTU DOCELOWEGO (URZĄDZENIA GRZEWCZE DO WYMIANY) W POPULACJI BUDYNKÓW JEDNORODZINNYCH [%]

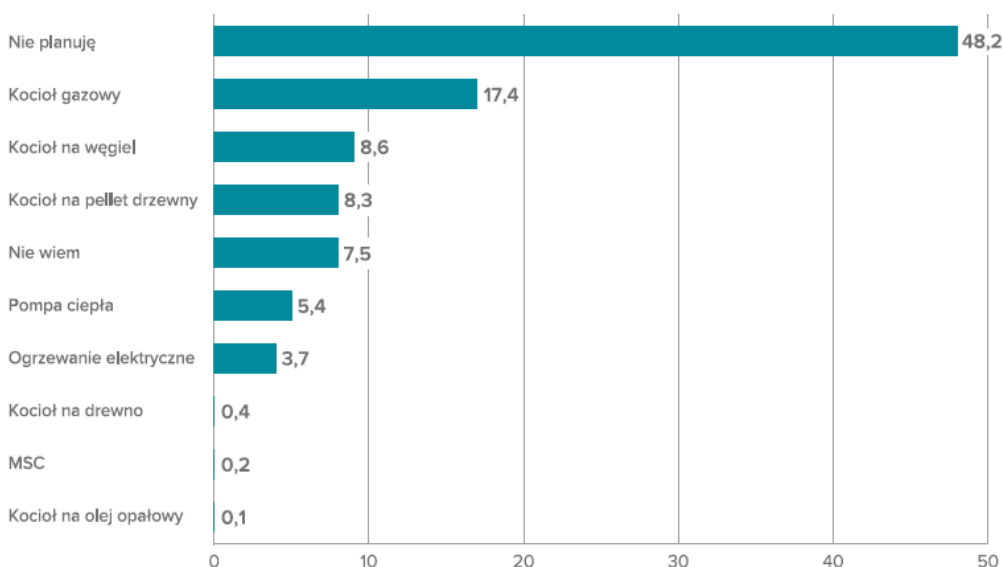
Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 100% – wszyscy badani.

Plany w zakresie modernizacji źródeł na paliwa stałe

Spośród wyników w zakresie modernizacji źródeł grzewczych najsilnie wybrzmiewa fakt, że **niemal połowa badanych, których domy ogrzewane są za pomocą kotłów niespełniających wymogów uchwał antysmogowych nie posiada żadnych planów w zakresie zmiany źródła grzewczego**. Wśród osób, które planują taką zmianę, najczęściej wybierane jest przejście na paliwo gazowe. Niespełna 9% badanych z grupy docelowej podjęło decyzję o wymianie dotychczasowego źródła na nowoczesny kocioł węglowy (w zdecydowanej większości badani z tej grupy wskazują, że będą to kotły automatyczne). Zbliżona liczba badanych wybrała kotły na pellet. 5% badanych deklaruje chęć wykorzystania pomp ciepła, a 3% zamierza instalować ogrzewanie elektryczne, jednak z reguły bazować ma ono na energii pochodzącej z planowanej instalacji fotowoltaicznej.

WYKRES 10

PLANY W ZAKRESIE MODERNIZACJI ŹRÓDEŁ GRZEWczych W SEGMENTCIE DOCELOWYM (URZĄDZENIA GRZEWcze DO WYMIANY) [%]

Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 100% – badani, których budynki ogrzewane są źródłami na paliwa stałe czteroletnimi i starszymi.

Nieco ponad połowa badanych planujących realizację modernizacji źródła liczy na pozyskanie dotacji. Co dziesiąta osoba z tej grupy wskazuje, że posiłkować się będzie pożyczką lub kredytem. Ciekawe jest to, że wymiana źródła ciepła plasuje się na pierwszym miejscu wśród najpilniejszych potrzeb inwestycyjnych właścicieli budynków należących do segmentu docelowego.

Izolacja termiczna

Obok źródła ciepła to izolacja termiczna przegród decyduje o stopniu efektywności energetycznej budynku. Wyniki badań wskazują, że **co trzeci budynek jednorodzinny nie posiada w ogóle warstwy izolacyjnej ścian**

zewnątrznych. Zdecydowanie częściej brak izolacji termicznej ścian charakteryzuje budynki zlokalizowane na terenach wiejskich. W miastach izolacji nie posiada co czwarty budynek jednorodzinny. Wśród budynków ocieplonych największą grupę stanowią budynki z warstwą izolacji w zakresie 9–10 cm. 23% budynków jest ocieplonych materiałem termoizolacyjnym o grubości przekraczającej 10 cm. Jednak wciąż spora część budynków posiada izolację, której warstwa nie przekracza 8 cm. Wraz z budynkami nieocieplonymi ich udział przekracza znacznie 40%. Średnia grubość warstwy izolacyjnej wśród budynków ocieplonych to 11,6 cm. To więcej niż w 2014 roku, kiedy wartość ta wynosiła 9 cm.

WYKRES 40

STRUKTURA ILOŚCIOWA BUDYNKÓW JEDNORODZINNYCH ZE WZGLĘDU NA STANDARDY IZOLACJI ŚCIAN ZEWNĘTRZNYCH

		5 500 000 budynków
	Wysoki standard – 15 cm i więcej	16,2% – 891 000
	Średni standard – 11–14 cm	10,2% – 561 000
	Niski standard – 8–10 cm	34,7% – 1 909 000
	Bardzo niski standard – do 7 cm	6,3% – 347 000
	Standard zerowy – brak ocieplenia	32,5% – 1 788 000

Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 100% – wszyscy badani.

59% właścicieli budynków nieocieplonych deklaruje chęć realizacji inwestycji w zakresie termomodernizacji budynku na najbliższe lata. Nieco ponad 40% badanych planujących realizację ocieplenia ścian liczy na pozyskanie dotacji. 16% osób z tej grupy wskazuje, że posiłkować się będzie pożyczką lub kredytem. Średni oczekiwany koszt inwestycji ociepleniowej to 24 tys. zł.

Znajomość uchwał antyśmogowych

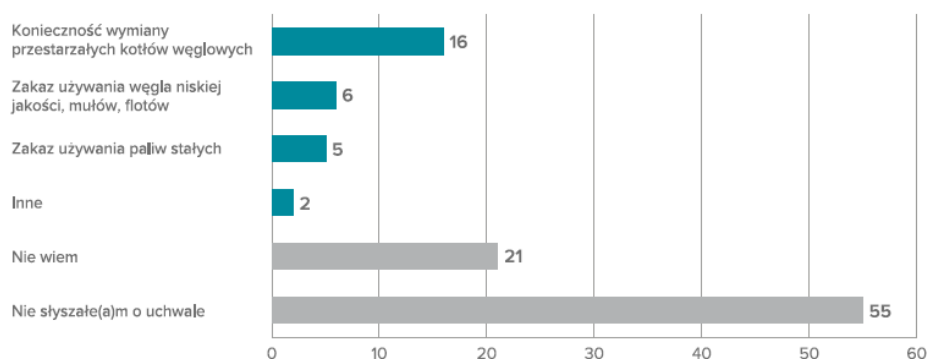
Uchwały antyśmogowe, które wprowadzają zakaz użytkowania pozaklasowych kotłów na paliwa stałe, obowiązują niemal w całej Polsce, poza: opolskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim. Uchwały określają okres przejściowy na dostosowanie się do tych regulacji; w zależności od województwa mija on w 2021–2024 roku dla kotłów pozaklasowych, a dla kotłów klasy 3 i 4 w 2027 – 2028 roku.

Z badania wynika jednak, że zaledwie 45% mieszkańców jest świadomych faktu obowiązywania uchwały na terenie ich województwa. Do tego sama świadomość faktu obowiązywania uchwały nie jest równoznaczna z wiedzą na temat jej konkretnych zapisów. **Zaledwie 16% badanych spontanicznie wskazuje wśród głównych zapisów uchwały na konieczność wymiany kotłów.** 6% wymienia zakaz używania węgla niskiej jakości, a 5%

respondentów twierdzi, że uchwała w ich województwie wprowadza całkowity zakaz wykorzystania paliw stałych. Pozostali bądź to nie mają świadomości istnienia uchwał, bądź nie są w stanie spontanicznie wskazać czego konkretnie mogą one dotyczyć.

WYKRES 26

ZNAJOMOŚĆ ZAPISÓW UCHWAŁ ANTYSMOGOWYCH [%]

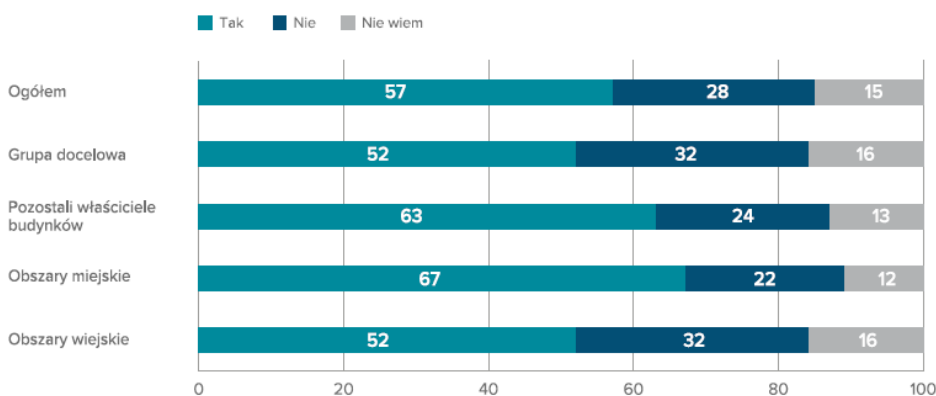
Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 100% – mieszkańcy województw, w których obowiązują uchwały antysmogowe.

O faktycznym stanie wiedzy na temat zapisów uchwał antysmogowych świadczy poziom znajomości zapisanego w nich terminu wymiany kotłów. W tej kwestii wyniki badań nie pozostawiają wątpliwości, że poziom znajomości uchwał antysmogowych jest bardzo niski. **Zaledwie 14% badanych z tych województw, w których obowiązują uchwały jest w stanie podać poprawną datę stanowiącą ostateczny termin wymiany kotłów** (do poprawnych odpowiedzi zaliczone też zostały daty wcześniejsze niż ostateczny termin zapisany w uchwale).

Trzeba wspomnieć, że większość badanych stoi na stanowisku, że w nowych budynkach nie powinno się instalować kotłów węglowych.

WYKRES 31

CZY W NOWYCH BUDYNKACH POWINIEN OBOWIĄZYWAĆ ZAKAZ INSTALOWANIA KOTŁÓW WĘGLOWYCH? [%]

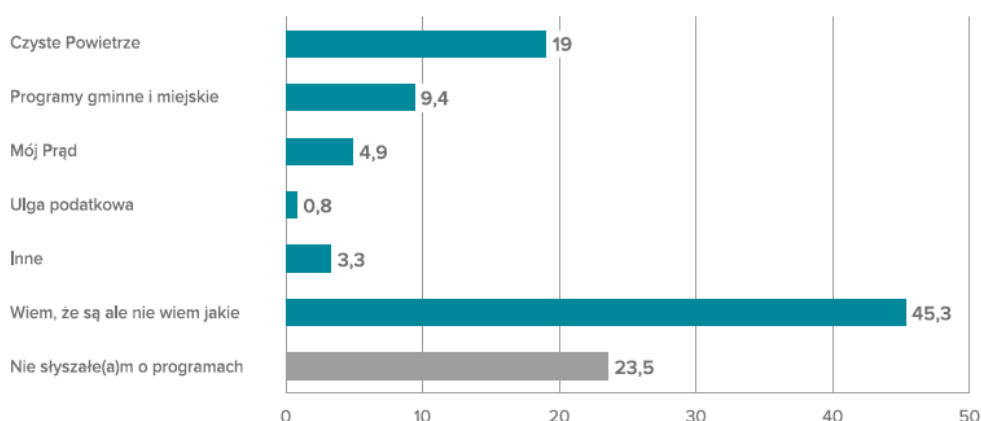
Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 100% – wszyscy badani.

Znajomość programów wsparcia

Co czwarty badany właściciel budynku jednorodzinny nie słyszał o dostępności programów wsparcia służących wymianie źródeł grzewczych i innym inwestycjom termomodernizacyjnym. Niemal połowa badanych wskazuje, że wie, iż tego typu programy są dostępne, jednak nie zna ich nazw i z reguły nie orientuje się w szczegółach. Wśród programów wsparcia w sposób spontaniczny najczęściej wymieniany jest rządowy program „Czyste Powietrze”. Jednocześnie w spontanicznej świadomości badanych bardzo niska jest pozycja ulgi termomodernizacyjnej – spontanicznie wskazuje na nią zaledwie 0,8% respondentów.

WYKRES 32

ZNAJOMOŚĆ PROGRAMÓW DOTUJĄCYCH LUB DOFINANSOWUJĄCYCH WYMIANĘ URZĄDZEŃ GRZEWCZYCH LUB INWESTYCJE SŁUŻĄCE ZMNIEJSZENIU ZUŻYCIA CIEPŁA W DOMACH JEDNORODZINNYCH [%]

Opracowanie własne na podstawie badań; 2020 r. CATI N=1010; 100% – wszyscy badani. Odpowiedzi spontaniczne.

37% badanych deklaruje chęć skorzystania w przyszłości z programów wsparcia. Niemal połowa badanych postrzega „Czyste Powietrze” jako program atrakcyjny dla właścicieli budynków jednorodzinnych. Tylko co piąty respondent prezentuje przeciwne stanowisko. Z drugiej strony niemal połowa respondentów uważa, że uczestnictwo w programie i pozyskanie dofinansowania wymagałoby od nich sporego wysiłku. Zaledwie co czwarty badany wyraża odmienny pogląd.

Metodologia

Badania zrealizowane zostały przez CEM Instytut Badań Rynku i Opinii Publicznej w listopadzie 2020 r. Zastosowano technikę wywiadów telefonicznych CATI, na podstawie standaryzowanego kwestionariusza wywiadu. Badania wykonano na losowej próbie 1010 właścicieli budynków jednorodzinnych w całej Polsce - dobór próby kontrolowano ze względu na strukturę lokalizacji budynków na obszarach wiejskich i miejskich. W badaniu wzięły udział osoby posiadające w gospodarstwie domowym wpływ na decyzje dotyczące inwestycji związanych ze stanem technicznym budynku. Zrealizowana próba o liczebności 1010 wywiadów, przy założonym poziomie 95% ufności, skutkuje błędem oszacowania w przedziale +/-3%.